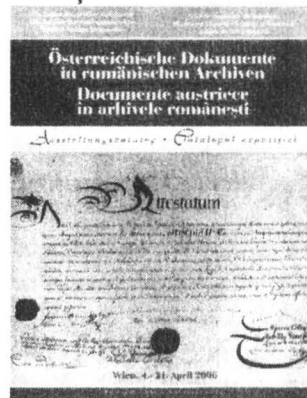

Expoziția *Documente austriece în Arhivele românești*

Expoziția *Documente austriece în Arhivele românești*, organizată la Arhiva de Stat a Austriei în luna aprilie 2006, a fost rezultatul colaborării dintre Arhivele Naționale ale României, Ministerul Afacerilor Externe al României și Arhiva de Stat a Austriei, cărora li s-au alăturat Ambasada României în Republica Austria, Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” din Iași al Academiei Române, Ost-Südosteuropa-Institut Wien și Institutul Cultural Român din Viena.

Documentele alese spre a fi expuse sub formă de copii au provenit, în principal, din fondurile: *Consiliul Aulic de Război; Guvernământul Bucovinei. Ministerul de Interne; Guvernământul Bucovinei. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii; Colecția Peceți*, existente la Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale (București). Acestea li se adaugă documentele selectate din fondurile: *Mitropolia Bucovinei; Primăria orașului Suceava; Prefectura județului Câmpulung; Prefectura județului Rădăuți; Inspectoratul Cadastral Bucovina; Colecția Documente și Colecția Fotografii*, păstrate la Direcția Județeană Suceava a Arhivelor Naționale.

Documentele expuse au oferit o imagine de ansamblu a vieții economice, politice și culturale a Bucovinei în perioada 1774-1914. S-a urmărit expunerea unor documente inedite, privind istoria provinciei, într-o proporție care să permită înțelegerea transformărilor ținutului bucovinean în acest interval de timp.

În cadrul expoziției au fost prezentate diplome ale împărătesei Maria Theresia (9 iulie 1779), ale împăraților Franz II (13 mai 1817), Ferdinand I (7 februarie 1842) și Franz Joseph (18 august 1866), prin care se acordă sau se reinnoiesc titluri nobiliare. O serie de alte documente poartă rezoluțiile împăraților austrieci, iar scrisorile împăratului Iosif al II-lea (19 iunie 1783, 21 februarie 1784) oferă o imagine a implicării administrației imperiale în soluționarea problemelor provinciei.

Au întregit expoziția o serie de planuri: de administrare a teritoriului (1775), de împărțire pe directorate a provinciei (1783, 1784), ale unor sate (Coțmani, Revcăuți și Berhomet – la 1782), păduri, căi ferate forestiere (1892), clădiri (Guvernământul Bucovinei, de la Cernăuți – 1893) sau case țărănești din epoca respectivă. Memoriile bucovinenilor adresate Curții Imperiale sau rapoartele guvernatorului Bucovinei fac trimitere la introducerea iluminatului public în orașul Suceava (1845), construirea stabilimentului balnear la Vatra Dornei (1812), construirea căii ferate Lemberg-Cernăuți-Suceava (1866), înființarea și administrarea spitalelor publice (1874), construirea unui teatru la Cernăuți (1905) sau a noii uzine electrice a orașului (1907).

Au fost cuprinse în expoziție o serie de documente conținând situații statistice (situația pe localități cu numărul familiilor din districtul Bucovinei la 1779; conscrierea a 40 de sate din Bucovina de la 1782; localitățile din Bucovina și arondarea lor teritorial-administrativă în anul 1849), prezentări ale provinciei (descrierea Bucovinei întocmită la 1783 de către cartograful Johann Budinsky sau „Rationarum Provinciae”, întocmit de generalul Karl Enzenberg în 1786) și hărți (o secțiune din harta Galiției și Lodomeriei de la 1790 sau aceea a împărțirii ducatului Bucovinei în districte politice și judecătorești în 1849).

Aspecte legate de organizarea bisericii ortodoxe sunt prezente în cadrul documentelor expuse: protocolul ședinței guvernului Galiției privitor la numirea episcopului ortodox de Rădăuți, ca episcop independent al Bucovinei în anul 1777; jurământul de fidelitate al episcopului Dosoftei către Iosif al II-lea la 1782; actul prin care Franz Iosif I conferă episcopului Eugen Hacman ordinul „Franz Joseph”; demersurile inițiate în 1870 în vederea obținerii autonomiei Bisericii ortodoxe bucovinene; numirea lui Silvestru Morariu Andrievici ca mitropolit ortodox al Bucovinei în 1880.

Viața culturală a provinciei a fost ilustrată de o serie de documente: numirea lui Aron Pumnul în 1850 ca profesor la Gimnaziul de Stat din Cernăuți (cu rezoluția de aprobare a lui Franz Joseph); apelul pentru înființarea Bibliotecii Bucovinei, din 1851; statutele Societății pentru Literatura și Cultura Poporului Român din Bucovina, de la 1864; demersurile pe lângă Consiliul Imperial de înființare a unei Universități la Cernăuți (1874-1875) sau a Gimnaziilor de la Cernăuți (1895) și Siret (1898).

Ilustratele cu imagini ale Bucovinei, realizate, la 1857, de către Fr. X. Knapp au întregit expoziția cu peisajele plaiurilor bucovinene, dar și cu aspecte de viață cotidiană din epocă.

În depistarea și pregătirea materialului expozițional, arhiviștii din cadrul Arhivelor Naționale ale României – Silvia Vătafu-Găitan, drd. Ligia Vlase, drd. Carmen Dobrotă – au beneficiat de colaborarea conf. univ. dr. Mihai Ștefan Ceaușu, cercetător științific la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași.

În cadrul aplicării Acordului de colaborare dintre Arhivele Naționale ale României și Arhivele Statului din Austria, în ziua de 4 aprilie 2006, la sediul din Viena al Arhivelor austriece a avut loc vernisajul expoziției *Documente austriece în Arhivele românești* în prezența unui public care a numărat peste 120 persoane, între aceștia reprezentanți de seamă ai vieții științifice și culturale din Capitala Austriei, istorici, arhiviști, cercetători și studenți, precum și mai mulți membri ai Ambasadei României și ai comunității românești din Viena.

La ceremonia de deschidere au luat cuvântul: prof. univ. dr. Lorenz Mikoletzky, director general al Arhivei de Stat din Austria și președinte al Consiliului Internațional al Arhivelor, Excelența Sa prof. univ. dr. Andrei Corbea Hoisie, ambasadorul României în Austria, prof. univ. dr. Gerald Stourzh, specialist în istoria modernă a monarhiei habsburgice, dr. Costin Feneșan, reprezentant al Arhivelor

Naționale ale României, și conf. univ. dr. Mihai Ștefan Ceaușu, din partea organizatorilor.

În cuvântul său, prof. univ. dr. Lorenz Mikoletzky a subliniat semnificația deosebită a expoziției ca un pas concret pentru materializarea prevederilor Acordului bilateral de colaborare în domeniul arhivisticii și și-a exprimat dorința de amplificare a relațiilor de colaborare bilaterală în folosul ambelor părți și pentru a veni în sprijinul cercetării științifice. În acest context, prof. Mikoletzky, accentuând interesul deosebit prezentat de documentele austriece referitoare la istoria Bucovinei (1774-1914) prezentate în expoziție, și-a exprimat speranța că în cadrul Arhivelor Naționale ale României vor fi prelucrate într-un ritm mai rapid documentele austriece referitoare la trecutul bilateral și păstrate în Arhivele românești. În mod concret, prof. Mikoletzky s-a referit la documentele privind Bucovina și păstrate în fondurile de arhivă cedate de Austria, începând cu anul 1926, României, în virtutea Tratatului de Pace de la Saint Germain. Prof. Mikoletzky a mai ținut să sublinieze și faptul că prezența în expoziție a unor piese originale i-ar fi sporit și mai mult impactul. În încheierea luării sale de cuvânt, prof. Mikoletzky și-a reînnoit dorința aprofundării pe toate planurile a colaborării dintre Arhivele austriece și cele românești, expoziția vernisată fiind tocmai o dovadă în acest sens.

În alocuțiunea sa, ambasadorul României în Austria, Excelența Sa prof. univ. dr. Andrei Corbea Hoisie, cel căruia i se datorează și imprimarea catalogului expoziției în condiții grafice de excepție, a relevat însemnătatea organizării acestei manifestări a Arhivelor Naționale în contextul pașilor făcuți de România în vederea integrării ca membru al Uniunii Europene. Cu acest prilej, ambasadorul român a subliniat importanța continuării, pe multiple planuri, a colaborării între administrațiile arhivistice ale celor două state și și-a exprimat deplina disponibilitate de a sprijini orice proiect concret în acest sens.

În cuvântul său, prof. univ. dr. Gerald Stourzh, specialist de notorietate în istoria modernă a monarhiei habsburgice, a înfățișat pe larg cadrul istoric în care s-a desfășurat, vreme de un secol și jumătate, istoria Bucovinei ca provincie imperială austriacă, atrăgând atenția asupra unor documente semnificative prezentate în expoziție. În același timp, prof. Stourzh a exprimat dorința sa și a istoricilor austrieci ca documentele de până la 1918 referitoare la relațiile bilaterale româno-austriece din Arhivele românești – cu referire specială la cele privind Bucovina și cedate României după anul 1926 – să fie prelucrate într-un ritm accelerat, spre a putea fi puse la dispoziția cercetării științifice.

În luarea sa de cuvânt, dr. Costin Feneșan a transmis dorința și disponibilitatea conducerii Arhivelor Naționale ale României de aprofundare a relațiilor bilaterale de colaborare și a dat asigurări că va transmite acesteia propunerile și observațiile formulate de partenerii austrieci.

În cuvântul său, conf. dr. Mihai Ștefan Ceașu a insistat asupra semnificației documentelor prezentate în expoziție și și-a exprimat speranța de a fi continuată și prin alte forme concrete colaborarea dintre Arhivele din România și cele din Austria.

Expoziția Arhivelor Naționale ale României s-a bucurat de un ecou pozitiv și în mass-media austriacă, dovadă fiind interviurile date de prof. Mikoletzky, prof. Stourzh, Exceleța Sa dl. ambasador Corbea Hoisie și conf. dr. Ceașu în cotidienele „Wiener Zeitung” și „Der Standard”.

Efectul produs de expoziția românească s-a concretizat și prin propunerea formulată, în numele Arhivei de Stat din Austria, de consilierul superior dr. Artl, de a organiza, în anul 2007, la Arhivele Naționale din București, o expoziție austriacă de documente referitoare la Războaiele Balcanice și la Primul Război Mondial.

CARMEN DOBROTĂ

Notițe bibliografice: publicații rusești

I. Feldmanis, A.O. Ciubarian, *Mejdunarodnii krizis, 1939-1941 gg.: ot sovetskogo-ghermanskih dogovorov 1939 g. do napadeniia Ghermanii na SSSR (Criza internațională din anii 1939-1941: de la pactul sovieto-german din anul 1939, la invadarea URSS de către Germania)*, Moskva, Editura Prava Celoveka, 2006, 559 p.

Lucrarea pe care o propunem atenției istoricilor români reprezintă rezultatul conferinței internaționale desfășurate la Moscova, între 3-4 noiembrie 2005, organizată de către Institutul de istorie universală al Academiei Ruse de Știință, Universitatea din Letonia, Institutul de istorie contemporană din München (Germania) și Sucursala de la Moscova a Fundației „Konrad Adenauer”.

Studiile care se regăsesc în acest volum au fost scrise pe baza unor documente noi, iar ele permit reconstruirea unui moment extrem de complicat din istoria relațiilor internaționale, din perioada 1939-1941: de la semnarea Pactului Molotov-Ribbentrop și transpunerea în viață a prevederilor sale până la invadarea Uniunii Sovietice de către Germania.

Unul din avantajele acestui volum – în opinia noastră – este faptul că el conține punctele de vedere ale tuturor țărilor implicate în această criză (Rusia/URSS, Polonia, Letonia, Lituania, Estonia, Finlanda, România, Germania, Marea Britanie și SUA), studiile fiind elaborate de către istorici proveniți din țările sus-amintite.

Putem afirma că România este „bine reprezentată” în lucrare, țării noastre fiindu-i dedicate nu mai puțin de două articole (Tatiana A. Pokivailova, *Național-teritorialnii vopros Rumîinii v kontekste sovetsko-ghermanskih otnoșenii, avgust 1939 g.-iiuni 1941g./Problema național-teritorială din România în contextul relațiilor*